

فصلنامه علمی پژوهشی
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت
سال دهم / شماره ۳۸ / تابستان ۱۴۰۰

بررسی ارتباط بین تیپ های شخصیتی و سبک یادگیری در دانشجویان رشته حسابداری با استفاده از نظریه سبک یادگیری کُلب

فیروز امینی خوئی

گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران

بهاره بنی طالبی دهکردی

استادیار گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران (نویسنده مسئول)
banitalebi57@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۱/۲۶ تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۷/۲۰

چکیده

شناخت ویژگی های شخصیتی یادگیرندگان، و توجه به تفاوت های فردی آنها در زمینه علایق، نگرشها، خصوصیات شناختی، عاطفی و.. در دانشگاهها از وظایف مهم استادان و متخصصان تعلیم و تربیت می باشد لذا هدف کلی این پژوهش بررسی ارتباط بین تیپ های شخصیتی با سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری با استفاده از نظریه سبک یادگیری دیوید کُلب است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان رشته حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد در کلیه مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی به تعداد ۱۰۰۰ نفر در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۱۶۵ نفر است. نتایج پژوهش نشان داد بین ۴ تیپ شخصیتی همگرا، واگرا، جذب کننده و انطباق دهنده با ۴ سبک یادگیری نوع تجربه عینی، نوع مشاهده تعاملی، نوع مفهوم سازی و نوع آزمایشگری فعال دانشجویان رشته حسابداری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد.

واژه های کلیدی: تیپ شخصیتی، سبک یادگیری، نظریه یادگیری دیوید کُلب.

۱- مقدمه

روود روانشناسی به عرصه پرفراز و نشیب حسابداری و مدیریت سبب شده تا با استفاده از نظریه‌ها و مکتب‌های گوناگون روانشناسی و با استناد و برقراری روابط انسانی به تبیین شخصیت و رفتار فرد در سازمان پرداخته شود و مفاهیمی مانند انگیزش و رفتار سازمانی مورد تاکید و دقت قرار گیرد.

یکی از موضوعات بحث بر انگیز روانشناسی، تیپ شناسی شخصیتی است. این بحث خصوصاً برای اشخاصی که در تعامل کاری شغلی زیادی با افراد هستند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در یک انتخاب شغل صحیح و درست، عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های شخصیتی، ارزش‌ها، علایق، مهارت‌ها، شرایط خانوادگی، شرایط جامعه و ... برای هر فرد باید در نظر گرفته شوند. یکی از مهم‌ترین این عوامل، ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد. شناخت درست شخصیت هر فرد، فرآیندی پیچیده و محتاج به تخصص و زمان کافی است.

شخصیت حوزه بسیار گسترده‌ای است، زیرا شخصیت خود موضوعی است پیچیده و دارای ابعاد و جنبه‌های گوناگونی است. شخصیت، یک «مفهوم انتزاعی» است، یعنی چیزی مثل انرژی در فیزیک است که قابل مشاهده نیست، بلکه آن از طریق ترکیب رفتار^۱، افکار^۲، انگیزش^۳، هیجان^۴ و ... استنباط می‌شود (حسینیان و یزدی، ۱۳۷۶).

تیپ‌های شخصیتی مدلی است که بدان وسیله می‌توان شخص واقعی را ارزیابی کرد. هر تیپ محصول تعامل خاصی بین چندین نیروی فرهنگی و شخصی مانند گروه همسالان، عوامل ارثی و ژنتیکی، والدین طبقه‌ی اجتماعی، فرهنگ و محیط فیزیکی است. از آنجا که تیپ‌های مختلف دارای علایق صلاحیت‌ها و حالات مزاجی متفاوتی هستند، مایلند که خود را با افراد و موضوعات مخصوصی احاطه کنند و در جستجوی مسائلی هستند که با علایق، صلاحیت‌ها و طرزتفکرشان نسبت به جهان متجانس باشد (حسینیان و یزدی، ۱۳۷۶).

تیپ‌های روان‌شناختی، ترجیح‌های روان‌شناختی افراد را در توجه، دریافت، پردازش و تصمیم‌گیری درباره انواع اطلاعات و همچنین مدل جامعی از پویایی‌های ذهنی فرد در سازگاری، مقابله و پیشرفت، در زندگی را نشان می‌دهد. بر همین اساس توانایی‌هایی در افراد وجود دارد که می‌تواند هشیارانه‌تر مورد استفاده قرار گیرد و باعث غنای تعاملات آن‌ها شود و مدل مناسبی برای بررسی و رشد کار آیی آن‌ها فراهم آورد (تامسون، ۲۰۰۶).

به همین علت بر اساس نظریه رشد سنخ‌های شخصیت، آشنا شدن با تیپ‌های شخصیت اشخاص کمک می‌کند تا بتوان درباره نیازهای شغلی آن‌ها در آینده تصمیم‌گیری کرد (یانلو، ۲۰۰۵). سبک‌های یادگیری نیز از جمله زمینه‌های پژوهشی است که در دهه‌های اخیر پژوهشگران متعددی را به خود مشغول داشته است. در سایه تلاش‌های مستمر این متخصصان نظریه‌های گوناگونی در مورد هر یک از مفاهیم مزبور شکل گرفته است.

در گذشته تصور بر این بود که هوش ذاتی فرد که از والدین به ارث می‌رسد، عامل مهم یادگیری است. در حال حاضر بر این باورند که بخش مهمی از رفتارهای هوشمندانه را کارکردهای شناختی تشکیل می‌دهد و کارکردهای شناختی، اکتسابی و تغییرپذیر محسوب می‌شود (سیف، ۱۳۷۶).

از اواخر دهه ۱۹۷۰ به بعد، بحث در مورد سبک‌های یادگیری رونق پیدا کرد. با وجودی که از این اصطلاح به طرق گوناگونی تعریف به عمل آمده، ولی عمدتاً بر این نکته تأکید می‌شود که سبک‌های یادگیری شامل باورها یا اعتقادات، رجحان‌ها و رفتارهایی است که افراد بکار می‌برند تا در موقعیت یادگیری به خود کمک کنند (حسینی، ۱۳۷۷).

از سویی، بسیاری از مریبان بر این باورند که سبک‌های یادگیری، بر خود یادگیری تأثیر می‌گذارد و از دیگر سو، این نکته که شخصیت بر روی یادگیری افراد تأثیر می‌گذارد، برای معلمان و مریبان موضوع تازه‌ای نیست. تجربیات کلاس‌های درس نشان داده است که متغیرهای شناختی به تنهایی تعیین کننده پیشرفت افراد نیست. این متغیرها با نگرشها و علائق افراد، انگیزش‌ها و حیطه گسترده‌ای از پاسخ‌های هیجانی، مثل برانگیختگی، هم‌حسی و اضطراب، در ارتباط متقابل می‌باشد، تا آن حد که می‌توان آن‌ها را بعنوان مؤلفه‌های پایدار ابعاد شخصیتی در نظر گرفت (فونتانو، ۱۹۹۵).

با توجه به اینکه یکی از عوامل موثر در یادگیری دانشجویان و روشهای به کارگیری در آموزش دانشجویان، برگرفته از نوع ویژگی‌های شخصیتی آنان است، تیپ‌های شخصیتی در شکل‌گیری شخصیت و رفتار انسان تأثیر قابل توجهی دارند. شناخت شخصیت هر فرد سرنخ‌هایی برای درک و فهمیدن رفتارهای فرد ایجاد میکند.

از آنجا که بررسی تیپ‌های شخصیتی افراد از جمله حسابداران در حوزه حسابداری رفتاری گنجانده می‌شود. شاید بتوان شخصیت را اساسی‌ترین موضوع علم روان‌شناسی دانست. بر اساس همین نگرش در یک سیستم اطلاعاتی حسابداری موثر، حسابداران باید اطلاعاتی را فراهم کنند که به مدیران و کارکنان در شناسایی نحوه عملکرد صحیح که به نفع سازمانی

شناختی، محیط حسابداری و حسابداری بر قضاوت و تصمیم گیری ها است.

متغیرهای شخصیت دارای دو مفهوم ضمنی و کاربردی در حسابداری و حسابداری هستند که عبارتند از: شواهدی در ارتباط با جنبه ی شخصیتی « تحمل در مقابل ابهام » و « تیپ های شخصیتی » مایرز و بریگز، که « تحمل در مقابل ابهام » درجهٔ روبرویی فرد با احساس ابهام را به هنگام قضاوت و تصمیم گیری اندازه گیری می کند. در زمینه سبک های یادگیری و صفات شخصیتی نیز تحقیقات به این نتیجه رسیده است که همه عناصر سبک های یادگیری حداقل با یکی از صفات شخصیتی در ارتباط است (جکسون و جونز ۱۹۹۶).^۲ علاوه بر این، فورنهام (۱۹۹۳) بطور دقیق پیشنهاد می کند که "سبک های یادگیری، زیرمجموعه شخصیت هستند" (همان منبع). اتکینسون، مورل و وینترز (۱۹۹۰) گزارش کرده اند که "بین سبک های یادگیری و تیپ های شخصیتی شغلی ارتباط وجود دارد" (همان منبع). نهایتاً، افراد دارای تیپ های شخصیتی متفاوت، دارای سبک یادگیری منحصر به خود هستند.

هومن (۱۹۹۵) باورها، و رفتارهایی را که افراد به کار می برند تا به یادگیری آنان در یک موقعیت معین کمک کند، سبک یادگیری می نامد، از نظر سربوستاناوا^۵ (۱۹۹۷) سبک یادگیری به استعداد یا آمادگی دانش آموز جهت اتخاذ یک استراتژی خاص یادگیری اطلاق می شود. همچنین سبک یادگیری به الگوی خاصی از فعالیتهای یادگیرنده در پردازش اطلاعات به هنگام آماده شدن برای یک آزمون حافظه ای اشاره می کند.

سبک های یادگیری دارای انواع مختلفی هستند. به طور کلی می توان آنها را به سه دسته شناختی^۶، عاطفی^۷، و فیزیولوژیکی^۸ دسته بندی کرد (سیف، ۱۳۷۹) در سالهای اخیر مطالعه سبک شناختی^۹ در روانشناسی معاصر یک جریان وسیعی بوده است این نشانگر علاقه به مطالعه ارتباط دوسویه شخصیت و شناخت می باشد سبک شناختی فرآیندی است که فرد از طریق آن اطلاعات را از محیط گرفته و به طریق خاص خود آن را تفسیر کرده و جهت پاسخگویی به شیوه مخصوص خود از آن استفاده می کند.

از جمله سبک های یادگیری یا سبک های یادگیری شناختی می توان سبک های تکانشی^{۱۰} و تأملی^{۱۱} کاگان^{۱۲} (۱۹۶۴)، سبک های یادگیری دان و داون (۱۹۷۴) سبک های وابسته به زمینه^{۱۳} وتیکن و همکاران (۱۹۷۷)، سبک های یادگیری هانی و مامفورد (۱۹۸۲) سبک های یادگیری چهارگانه دیوید کلب (۱۹۸۵) و ... را نام برد (گیوین، ۱۹۹۶)

منتج شود، کمک نماید و مدیریت را در انتخاب افراد مناسب و پیاده سازی رویه های علمی و مدیریتی مورد نظر در سازمان منطبق با نیاز عملکردی تشویق کند. همچنین در تهیه صورتهای مالی موثر و کارا به منظور تصمیم گیری استفاده کنندگان استفاده شود.

لذا به منظور دستیابی به این اهداف، حسابداران باید نه تنها دانش فنی کافی در مورد زمینه هایی از قبیل بودجه بندی، رفتار هزینه ها و سیستم های حسابداری داشته باشند بلکه آن ها باید درک کافی از رفتار انسانی و انگیزه های افراد و سایر علوم رفتاری در سازمان را داشته باشند و بستر مناسب جهت بررسی نوع ویژگی های شخصیتی دانشجویان و هدایت آنها در مسیر متناسب با روحیات و ویژگی های فردی و اخلاقی در کنار آموزش دانش فنی مورد نیاز، محیط دانشگاهها و در دوران دانشجویی است.

بنابر این به منظور آموزش بهینه و ارتقا سطح و بهره وری آموزشی، اگر موسسات آموزشی و دانشگاهها در خصوص همه رشته ها از جمله حسابداری، به بررسی و شناخت انواع تیپ های شخصیتی نپردازند، مشکلاتی نظیر افت دانشجویان، بالارفتن هزینه های آموزشی، کاهش راندمان و بروز مشکلات آموزشی و مهارتی در سطح حرفه می شود.

لذا با توجه به اینکه اگر سبک یادگیری فرد با رشته ای که در آن تحصیل می کند همخوان نباشد شخص یا از آن رشته انصراف داده و یا منجر به نارضایتی وی نسبت به آن میشود و با توجه به تأثیر سبک های یادگیری بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان لازم است مدرسان از چگونگی و انواع آن آگاه باشند، در این پژوهش به بررسی ارتباط بین تیپ های شخصیتی و سبک یادگیری در دانشجویان رشته حسابداری با استفاده از نظریه سبک یادگیری کلب پرداخته شده است.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

شخصیت به نگرش ها و باورهای افراد اشاره دارد، در حالیکه سبک شناخت، ترجیحات افراد برای دریافت، ذخیره، پردازش و انتقال اطلاعات را مشخص می کند. تأثیر متقابلی که سبک شناخت و شخصیت بر یکدیگر دارند، ممکن است بر تأثیری که اطلاعات حسابداری بر افراد می گذارد و اطمینانی که آن ها در تصمیم گیری خود دارند، مؤثر باشد. اسمیت (Smith, Malcolm 1999) بیان می کند که پژوهش های صورت گرفته نشان دهنده تأثیر اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری از جمله اظهار نظر حسابرسان است. شواهد، نشان دهنده تأثیر عواملی چون نوع شخصیت، سبک

۲-۱- نظریه سبک یادگیری دیوید کلب

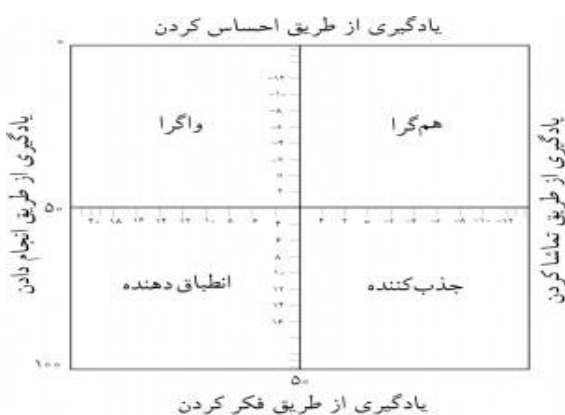
دیوید کلب (۱۹۷۴) به منظور فراهم ساختن درک بهتری از روش‌های متفاوت افراد در یادگیری و حل مسئله، نظریه‌ی سبک‌های یادگیری خود را مطرح ساخت. وی که سبک یادگیری را روش فرد در تأکید بر برخی از توانایی‌های یادگیری نسبت به دیگر توانایی‌های یادگیری می‌داند، معتقد است آگاهی افراد از پیامدهای سبک‌های یادگیری خود و دیگر روش‌های یادگیری در دسترس مزیت‌هایی برای آنان دارد. نظریه‌ی یادگیری تجربی اساس نظریه‌ی کلب است. از آنجا که این نظریه بر نقش محوری تجربه در فرایند یادگیری تأکید می‌نماید، یادگیری تجربی نامیده می‌شود. در این نظریه، یادگیری فرایندی توصیف می‌شود که از تغییر شکل تجربه، دانش یا علم تولید می‌کند. از نظر کلب، یادگیرندگان در هنگام یادگیری دو وظیفه‌ی اصلی دارند که با ترجیحات دوقطبی متمایزی آن‌ها را انجام می‌دهند. اولین وظیفه‌ی آنان کسب تجارب یا درک اطلاعات است، که با یکی از این دو روش انجام می‌گیرد: عینی یا انتزاعی. دومین وظیفه‌ی یادگیرندگان نیز پردازش یا تبدیل اطلاعات است، که به یکی از این دو روش انجام می‌گیرد: مشاهده‌ی تأملی یا آزمایشگری فعال.

از نظر کلب و کلب^۴ (۲۰۰۱) سبک یادگیری به طریقه‌ای که یادگیرنده جهت به جریان انداختن اطلاعات آن را ترجیح می‌دهد، گفته می‌شود. کلب (۱۹۹۹) معتقد است که شخصیت ما نقش مهمی در تعیین سبک یادگیری ایفا می‌کند بنابه نظر سیف (۱۳۷۹) هر چند که می‌توان راهبردها و سبک‌های موثر یادگیری را به دانش آموزان مختلف آموزش داد، اما در هر حال، هر سبک یادگیری یک ویژگی شخصیتی است که ممکن است برای یادگیرنده مناسب‌ترین روش باشد.

کلب برای سنجش سبک‌های یادگیری، پرسش‌نامه‌ی سبک یادگیری را تدوین کرده است. این پرسشنامه دوازده سؤال دارد و برای هر یک از سؤالات ۱ پاسخ پیشنهاد می‌دهد. پاسخ‌های پیشنهادی را باید از نمره‌ی ۴ تا ۱ به شرح زیر رتبه بندی کنید:

- اگر پاسخ پیشنهادی با یادگیری شما کاملاً مطابقت دارد نمره‌ی ۱ بدهید؛
- اگر پاسخ پیشنهادی با یادگیری شما تا حدی مطابقت دارد نمره‌ی ۳ بدهید؛
- اگر پاسخ پیشنهادی با یادگیری شما اندکی مطابقت دارد نمره‌ی ۲ بدهید؛
- اگر پاسخ پیشنهادی با یادگیری شما خیلی کم مطابقت دارد نمره‌ی ۴ بدهید؛

پرسشنامه کلب ۴۲ سؤال و هر سؤال آن ۱ گزینه دارد؛ گزینه اول همه سؤالات اشاره به روش یادگیری از طریق احساس کردن را دارد. گزینه دوم همه سؤالات اشاره به روش یادگیری از طریق تماشا کردن را دارد. گزینه سوم همه سؤالات اشاره به روش یادگیری از طریق فکر کردن را دارد و گزینه چهارم همه سؤالات اشاره به روش یادگیری از طریق انجام دادن را دارد. با جمع امتیاز هر یک از این ۱ گزینه در ۴۲ جمله‌ی پرسشنامه، چهار نمره به دست می‌آید که شیوه‌های یادگیری فرد را نشان می‌دهند. با تفریق نمره روش فکر کردن از نمره روش احساس کردن و تفریق نمره روش انجام دادن از روش تماشا کردن دو نمره به دست می‌آید. این دو نمره روی دو محور مختصات قرار می‌گیرند: در یک سر محور عمودی روش یادگیری از طریق احساس کردن و در انتهای دیگر آن یادگیری از طریق فکر کردن، و در یک سر محور افقی یادگیری از طریق انجام دادن و در انتهای دیگر یادگیری از طریق تماشا کردن قرار می‌گیرد. این دو محور ۱ ربع یک مربع را تشکیل می‌دهند که هر ربع آن بیانگر یکی از سبک‌های یادگیری است که این ارتباط در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱- ارتباط بین یادگیری و تیپ شخصیتی در نظریه کلب

۲-۳- انواع تیپ شخصیتی افراد بر اساس نظریه سبک یادگیری کلب

کلب اعتقاد دارد انسان از چهار روش، احساس کردن (انجام تکالیف در منزل)، تماشا کردن (مشاهده پاور پوینت و چند رسانه‌ای‌ها در کلاس)، فکر کردن (هنگام تدریس معلم) یا انجام دادن (انجام تکالیف گروهی و مباحثه) یاد می‌گیرد. از ترکیب این شیوه‌های یادگیری چهار سبک، به نام‌های واگرا، جذب کننده، هم‌گرا و انطباق یابنده به وجود می‌آیند.

• ویژگی افراد واگرا

تیپ شخصیتی این افراد درون گرا و احساسی است. افرادی که سبک یادگیری شان واگرا است به هنر، تاریخ، زبان و روانشناسی علاقه بیشتری دارند و در حرفه خود اغلب به کارهای هنری و خدمات اجتماعی می پردازند.

به نظر زانیچ (۱۹۹۱)، سبک واگرا مشخصه افرادی است که مردمی، روشنفکر و دارای زمینه های هنری، هستند. مشاوران، متخصصان رشد سازمانی و رشته هایی که با انسان ها سرو کار دارد معمولاً با این نوع سبک یادگیری مشخص می شوند. افراد واگرا نیاز دارند تا احساساتشان را بیان کنند، در زمان یادگیری به دنبال معانی شخصی برای اطلاعات و تعامل شخصی با معلم خود هستند، از کار کردن با معلم خود لذت می برند، به نظر آنان جوابهای مختلفی برای یک سوال وجود دارد بنابراین آنها ممکن است از یک پاسخ شروع کرده و احتمالات دیگری را فرض کرده و جستجو نمایند.

از نظر شارپ (۲۰۰۱) این افراد اجتماعی و مردمی هستند و سوال مطلوب آنها با «چرا» است، به عنوان مثال: چرا باید این موضوع را یاد بگیرم؟ و یا چرا این امر برای من یا افراد دیگر مهم است؟ آنها اطلاعات را به طور عینی دریافت و به طور تاملی پردازش می نمایند و این یادگیرندگان، دارای توانایی تخیل قوی هستند. در تفکر بینشی، بارش مغزی، خلاقیت و انجام کار به صورت گروهی بر دیگران برتری دارند. به هماهنگی و درک دیگران اهمیت می دهند، درباره مردم بوسیله طرز عمل آنها قضاوت می نمایند، ممکن است به بعضی از امور شک کنند و از انجام بعضی از آنها سرپیچی نمایند.

• ویژگی افراد جذب کننده

تیپ شخصیتی این افراد درون گرا و شهودی است. افرادی که سبک یادگیری شان جذب کننده است به ریاضیات، فیزیک و علوم پایه علاقه بیشتری دارند و در حرفه خود اغلب به کارهای تحقیقاتی می پردازند. از ترکیب مفهوم انتزاعی و مشاهده تعاملی به دست می آید. افراد دارای این سبک یادگیری در کسب و درک اطلاعات گسترده و تبدیل آن به صورتی خلاصه، دقیق و منطقی توانا هستند. احتمال دارد این افراد به مردم کمتر توجه نمایند و بیشتر به اندیشه ها و مفاهیم انتزاعی علاقه نشان دهند. از دیدگاه این افراد نظریه هایی که از لحاظ منطقی درست هستند بر نظریه هایی که قابلیت کاربردی دارند ترجیح داده می شوند. افراد این سبک یادگیری در مشاغل که مستلزم اطلاعات و دانش گسترده ای است موفق ترند (کلب، ۲۰۰۴).

از نظر زانیچ (۱۹۹۱) این افراد در خلق مدل های نظری توانمند هستند. این افراد بیشتر به مفاهیم انتزاعی علاقمند هستند تا به مردم. علاقمند به بررسی اطلاعات و تحلیل و بررسی جزئیات هستند، دارای هدف های واضح و روشن هستند، از تجربیات قبلی به طور سازنده استفاده می نمایند و افراد دارای این نوع سبک یادگیری در قسمت های تحقیقات و برنامه ریزی سازمان ها دیده می شوند.

به نظر شارپ (۲۰۰۱) این افراد به این دلیل جذب کننده نامیده می شوند که در جذب دانش به مجموعه هایی یکپارچه بر دیگران برتری دارند. آنها یادگیرندگانی تحلیلی هستند و سوال مطلوب آنها «چه» است. به، عنوان مثال واقعیات چیست؟ معمولاً به وسیله خواندن، مشاهده کردن، جمع آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل یاد می گیرند. این افراد از یادگیری محض (یادگیری برای یادگیری) لذت می برند. به نظر آرتون (۲۰۰۲) رشته های مورد علاقه این افراد بیشتر علوم پایه و ریاضیات است.

• ویژگی افراد همگرا

تیپ شخصیتی این افراد برونگرا و متفکر است. افرادی که سبک یادگیری شان همگراست به مهندسی و پزشکی علاقه بیشتری دارند و در حرفه خود اغلب به کارهای فنی مهندسی و پزشکی می پردازند.

این سبک یادگیری از ترکیب مراحل یادگیری مفهوم سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال بدست می آید، افراد دارای این سبک یادگیری، بیشترین توانایی را در کاربرد عملی اندیشه ها و نظریه ها دارند. فرد دارای این نوع سبک یادگیری، می تواند مسائل را حل نماید و بر اساس راه حل هایی که برای مسائل پیدا می کند تصمیم گیری نماید. افراد دارای این نوع سبک یادگیری ترجیح می دهند با تکالیف و ابزار و آلات فنی سر و کار داشته باشند تا مسائل اجتماعی و بین شخصی. افراد دارای این نوع سبک یادگیری در کارهای فنی و تکنولوژی موفق تر هستند (کلب، ۲۰۰۴).

به نظر زانیچ (۱۹۹۱) افرادی که دارای سبک یادگیری همگرا باشند، در موقعیت های قراردادی مانند پاسخ به سوالات آزمون هایی که یک پاسخ صحیح داشته باشد، عملکرد بهتری دارند. معمولاً این افراد دانش خود را از طریق استدلالهای فرضی قیاسی کسب نموده و سازمان می دهند. این افراد می توانند بر روی مسائل خاصی تمرکز نمایند. معمولاً این افراد غیرعاطفی هستند و کار کردن با اشیاء را بر اشخاص ترجیح می دهند، در علوم فنی و مکانیکی و علوم فیزیکی تخصص دارند.

اتفاقی می افتد؟ آنها یادگیرندگان پویا، انعطاف پذیر و تنوع طلب هستند. به اکتشاف و یادگیری تجربیات جدید اهمیت می دهند. حل مسائل بدون ساختار مشخص را به مسائل سازمان یافته ترجیح می دهند، آنان آنچه را که هست غنی تر نموده و بر دیگران نفوذ می نمایند، آنها در مواقع بحرانی به خوبی ایفای وظیفه می نمایند، به کارهای گروهی علاقه مندند و از بحث و گفتگو لذت می برند، ترجیح می دهند معلم و رهبر و به عنوان منبع یک عمل و ارزشیابی کننده باشند، ممکن است دارای طرح های غیرعملی باشند و از برنامه های خود عقب بمانند. (کلب و فرای، ۱۹۷۵، به نقل از سیف، ۱۳۷۹).

کلب و فرای (۱۹۷۵)، در توصیف یادگیرنده کامل می گویند یادگیرنده کامل کسی است که در برخورد با جهان و تجارب خود بسیار انعطاف پذیر و نسبت گرا ست، و به راحتی می تواند تعارض های دیالکتیکی میان چهار شیوه (یا مرحله) اصلی یادگیری یعنی تجربه عینی، مشاهده تأملی، مفهوم سازی انتزاعی، و آزمایشگری فعال را از راه ادغام آنها با یکدیگر حل کند.

کلب (۲۰۰۴) بیان می کند هر یک از سبک های فوق دارای نقاط قوت و ضعف خاص خود می باشند که تکیه به یک سبک خاص و چشم پوشی از سبک های دیگر یادگیرنده را در ناکامی جدی قرار خواهد داد، بنابراین معلمان و استادان باید شرایطی را فراهم نمایند که اولاً هر یک از یادگیرندگان بتوانند چهار مرحله یادگیری را با موفقیت طی نمایند و هر یک از آنها ضمن دارا بودن خصوصیات یکی از سبک ها از مهارت ها و توانمندی های سایر سبک ها نیز غافل نمانند.

۳-۲- اجزاء سبک یادگیری بر اساس نظریه یادگیری

کلب

به طور کلی در نظریه ی کلب، علاوه بر تیپ شخصیتی، چهار شیوهی اصلی برای یادگیری وجود دارد: تجربه ی عینی، مشاهده ی تأملی، مفهوم سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال. نحوه ارتباط و کارکرد چهار جزء یادگیری در چرخه یادگیری کلب، به شرح زیر است:

◀ تجربه ی عینی

در این مرحله از چرخه ی یادگیری، فرد از طریق تجارب ویژه، ارتباط با مردم و حساسیت به احساسات افراد را یاد می گیرد. در این مرحله از چرخه یادگیری فرد بیش تر بر احساسات درونی و توانایی های خود متکی است تا بر یک رویکرد نظام دار نسبت به حل مسئله و موقعیت ها. وی در این مرحله به احساسات خود اعتماد می کند و نمی تواند ذهنی باز داشته باشد و نسبت به امور و قضایا به صورت انعطاف پذیر عمل

از نظر شارپ (۲۰۰۱) همگرایان هر چه را یاد می گیرند می خواهند بیازمایند و این یادگیرندگان از خود می پرسند: آیا این ایده ها احساس می شوند؟ آیا اینها قابل استفاده در موقعیت های عملی هستند؟ معمولاً افراد همگرا سوال « چگونه » را مطرح می نمایند. به عنوان مثال این شی چگونه کار می کند؟ یا چگونه این را می توانم استفاده نمایم. آنها اطلاعات را به صورت انتزاعی دریافت و به طور فعال پردازش می نمایند. آنها به سودمندی، بارآوری و کارآمدی اهمیت می دهند، بوسیله استعمال و آزمودن اطلاعات و پیروی از یک روش خاص یاد می گیرند، معمولاً برای انجام امور عزم جدی دارند، ترجیح می دهند در تنهایی کار کنند، همچنین ممکن است به سرعت و بدون داشتن اطلاعات کافی، اقدام به عمل نمایند. این افراد معمولاً نظریه و عمل را ترکیب می کنند، مصمم و با اراده هستند، از حل مسئله به صورت منطقی لذت می برند، علاقمند هستند فرضیات و نظریه ها را قبل از قبول قطعی آنها بیازمایند. تفکر و ژرف اندیشی عمیق و علاقه به کار در تنهایی و خلوت دارند، کار را به موقع انجام می دهند، زمان بندی و یادداشت برداری دقیق و منظمی دارند، معمولاً در عمق موضوع غوطه ور می شوند و به سادگی دچار حواس پرتی نمی شوند (هماپونی و عبداللهی، ۱۳۸۲).

• ویژگی افراد انطباق یابنده

تیپ شخصیتی این افراد برونگرا و حسی است. این سبک از ترکیب دو مرحله یادگیری تجربه عینی و آزمایشگری فعال به دست می آید. افراد دارای این سبک یادگیری بیشتر از طریق تجارب دست اول می آموزند و از اجرای نقشه و درگیر شدن با اعمال چالش انگیز لذت می برند. این افراد معمولاً امور عملی و محسوس را به تحلیل های منطقی ترجیح می دهند. همچنین در حل مسائل بر اطلاعاتی که از دیگران به دست می آورند وابسته هستند. افراد دارای سبک انطباق یابنده در مشاغل فعال مانند: مدیریت، بازاریابی و فروشندگی موفق ترند (کلب، ۲۰۰۴).

زانچ (۱۹۹۱) بیان می دارد افراد دارای این نوع سبک یادگیری، ریسک پذیر و انعطاف پذیر هستند. در موقعیت هایی که باید خودشان را فوری با شرایط خاصی تطبیق دهند، نسبت به سایر افراد برتری دارند، به همین خاطر انطباق یابنده نامیده می شوند. از تغییر و دگرگونی لذت می برند، تمایل دارند مسائل را به صورت شهودی و از طریق آزمایش و خطا حل نمایند.

از نظر شارپ (۲۰۰۱) سوال مطلوب انطباق یابندگان «چرا اگر» یا فقط «اگر» است، مانند: اگر من این را تغییر دهم چه

کند. تجربه عینی را می توان معادل فعل احساس کردن^{۱۵} دانست.

◀ مشاهدهی تأملی

این بعد مشاهده دقیق قبل از قیاس و قضاوت، نظاره چیزها و اشیاء از جنبه های مختلف و جستجوی مفاهیم و معنای چیزها را دربرمی گیرد. بیش تر اندیشه ها و موقعیت ها را از دیدگاه های متفاوت درک می کند. وی به عینیت، حوصله و قضاوت دقیق متکی است، ولی الزاماً اقدامی انجام نمی دهد. همچنین، فرد برای تشکیل عقاید خود به افکار و نظریه ها مراجعه می کند. مشاهده تأملی را می توان معادل فعل تماشاکردن^{۱۶} دانست.

◀ مفهوم سازی انتزاعی

این بعد شامل تحلیل منطقی دیدگاه ها، طراحی اصولی و منظم، و ادراک عقلانی موقعیت ها می شود. بر این اساس، در این مرحله از یادگیری، فرد برای درک مسایل و موقعیت ها بیش تر از منطق و تفکر استفاده می کند تا احساس. مفهوم سازی انتزاعی را می توان معادل فعل فکر کردن^{۱۷} دانست.

◀ آزمایشگری فعال

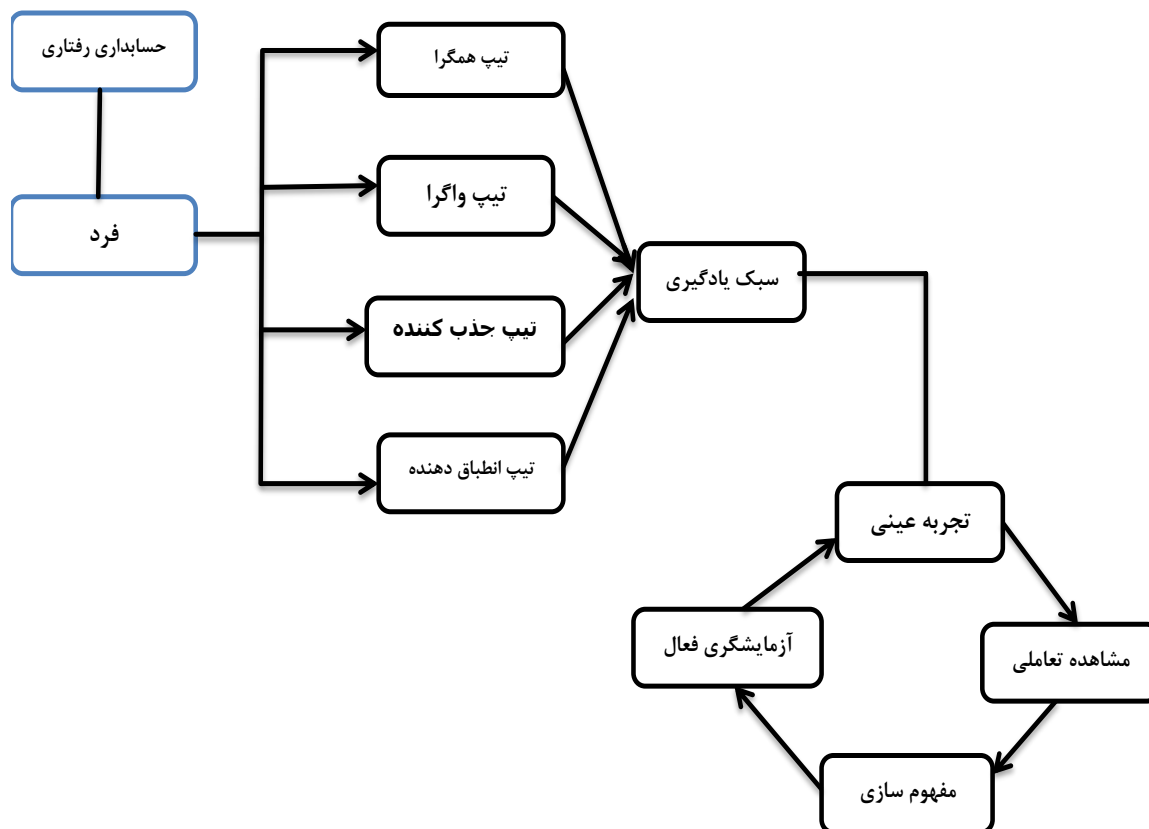
این بعد توان فراهم آوری اسباب کار، ریسک و تأثیرگذاری در افراد و وقایع را در طول عمل شامل می شود. در این مرحله، یادگیری شکلی فعال می یابد، یعنی به صورت تجربه کردن برای تأثیرگذاری و تغییر موقعیت درمی آید. همچنین، فرد صرفاً موقعیت را مشاهده نمی کند، بلکه علاقه ای واقعی و روی آورد فعالی به مسئله دارد. آزمایشگری فعال را می توان معادل فعل انجام دادن^{۱۸} دانست.

هسته ای اساسی نظریه ی کُلب این است که یادگیرنده از طریق چرخه ی یادگیری پیشرفت می کند: ابتدا تجارب منجر به تأمل و مشاهده و از این طریق مفاهیم تشکیل می شود. در ادامه، توسعه و تحول مفاهیم به تجارب جدید و آزمایشگری بعدی می انجامد. یادگیرنده ی کارآمد تمایل به دنبال کردن هر چهار مرحله دارد، اما ممکن است که در یکی از این مراحل مسلط تر باشد. به منظور کمک به دانشجویانی که سبک های یادگیری آنان با روش های معمول آموزشی به خوبی هماهنگی ندارد، برخی از راهبردهای آموزشی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- توانمندی های یادگیری و موقعیت های یادگیری ترجیحی، برحسب سبک های یادگیری کُلب

توانمندی های یادگیری	موقعیت های یادگیری ترجیح داده شده
تجربه ی عینی	
یادگیری از راه شهود؛	یادگیری از راه تجارب تازه، بازی ها، ایفای نقش و ...؛
یادگیری از راه تجارب خاص؛	ارزش گذاری
یادگیری در محیط غیر رسمی	مشاوره ی فردی؛
حساسیت به احساسات درونی.	استاد به عنوان کمک کننده و همدل
مشاهده ی تأملی	
یادگیری از راه ادراک؛	استفاده از عناصر بصری
مشاهده ی دقیق قبل از تصمیم گیری؛	فعال بودن و مشاهده ی زوایای مختلف مسئله؛
در نظر گرفتن امور از زوایای مختلف؛	آزمون های از دانش فرد در رابطه با یک موضوع؛
جست و جوی درونی برای یافتن معانی (درون گرایی).	استاد به عنوان راهنما و نشان دهنده.
مفهوم سازی انتزاعی	
یادگیری از راه تفکر؛	خواندن نظریه ها؛
تحلیل منطقی عقاید؛	مطالعه ی انفرادی؛
برنامه ریزی نظام دار؛	ارائه ی سازمان یافته، مناسب و واضح عقاید؛
عمل کردن براساس درک موقعیت (تفکر قیاسی).	استاد به عنوان منتقل کننده اطلاعات.
آزمایشگری فعال	
یادگیری از راه انجام دادن کارها؛	تمرین و دریافت بازخورد؛
توانایی انجام دادن کارها	بحث در گروه های کوچک؛
خطرپذیری؛	پروژه ها و فعالیت های یادگیری فردی؛
عمل کردن برای تأثیر در افراد و رویدادها (برون گرایی).	قرارگیری استاد به عنوان الگویی برای چگونگی انجام دادن.

با توجه به مطالب بیان شده، در شکل ۲، مدل پیشنهادی، بر اساس نظریه یادگیری کلب، که از چهار عامل شخصیتی می توان سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری را مورد ارزیابی قرار داد، ارائه شده است.

شکل ۲- مدل مفهومی پژوهش

پس از استخراج داده ها و برآورد واریانس، حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۱۶۵ نفر به عنوان نمونه بدست آمد.

دو نوع پرسشنامه استفاده شده در این پژوهش شامل پرسشنامه تیپ های شخصیتی «دیوید کلب» و نوع دوم، سیاهه سبک های یادگیری^{۱۹} دانشجویان می باشد که به منظور سنجش چهار شیوه یادگیری تجربه عینی، مشاهده تاملی، مفهوم سازی انتزاعی و آزمایشگری استفاده شده است.

۳- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و برای اجرای آن از روش توصیفی از نوع پیمایشی از نوع همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان رشته حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد در کلیه مقاطع (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی) به تعداد ۱۰۰۰ نفر در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ است. از آنجایی که در تحقیق حاضر، واریانس جامعه آماری نامعلوم بود، انجام یک مطالعه مقدماتی به طور تصادفی بر روی گروهی از افراد جامعه، به منظور تعیین واریانس جامعه ضرورت داشت. سپس ۴ پرسشنامه مربوط به تیپ شخصیت و یادگیری بین آنها توزیع و

جدول ۲، پایایی مقیاسهای مختلف سیاهه سبک یادگیری کلب در پژوهشهای مختلف بر اساس ضریب آلفای کرونباخ

تعداد نمونه	AC	CE	AE	RO	CE-AC	AE-RO
حسینی لرگانی (۱۳۷۸)	۰/۷۶	۰/۶۸	۰/۷۳	۰/۶۴	۰/۸۸	۰/۸۱
کایس(۲۰۰۵)	۰/۸۳	۰/۸۱	۰/۸۴	۰/۷۸	۰/۷۷	۰/۸۴
رابل و استوت (۱۹۹۱)	۰/۷۸	۰/۶۷	۰/۷۸	۰/۷۸	-	-

۴- یافته های پژوهش

فرضیه اصلی

بین تیپ های شخصیتی با سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۴ - نتایج آزمون فرضیه اصلی

فرضیه	متغیر مستقل	متغیر وابسته	P-Value	میزان خطا	ضریب همبستگی	نتیجه آزمون
فرضیه اصلی	تیپ شخصیت	سبک یادگیری	۰/۰۰۲	۰/۰۵	۰/۴	فرض H_0 رد می شود

بر اساس نتایج جدول ۴ ، با انجام آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد ، برای بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرهای این فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد ، مقدار P -value = ۰/۰۰۲ بدست آمد که کوچکتر از میزان خطای پذیرفته شده (۰/۰۵) است . لذا فرض صفر (H_0) رد و فرض مقابل (H_1) پذیرفته می شود. یعنی بین تیپ های شخصیتی با سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. بدین معنا که هر نوع تیپ شخصیتی ،سبک یادگیری مرتبط به خود را دارد که این نکته به منظور تسهیل امر آموزش و فرآیند آن، باید در بین دانشجویان رشته حسابداری مورد توجه قرار گیرد . میزان ضریب همبستگی اسپیرمن برای این آزمون $r_s = 0/4$ می باشد که همبستگی مثبت را نشان می دهد.

فرضیه های فرعی

فرضیه اول: بین تیپ های شخصیتی با نوع تجربه عینی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۵ - نتایج آزمون فرضیه

فرضیه	متغیر مستقل	متغیر وابسته	P-Value	میزان خطا	ضریب همبستگی	نتیجه آزمون
فرضیه مهم	تیپ شخصیت	نوع تجربه عینی	۰/۰۰۶	۰/۰۵	۰/۳۶۳	فرض H_0 رد می شود

نتایج پایایی پرسشنامه سبکهای یادگیری کلب بر اساس پژوهشهای انجام شده توسط سایر محققان (حسینی لرگانی (۱۳۷۸)، کایس(۲۰۰۵) و رابل و استوت (۱۹۹۱))، به صورت جدول شماره ۲ بوده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای شیوه های یادگیری از نوع تجربه عینی ، نوع مشاهده تعاملی ،نوع مفهوم سازی و نوع آزمایشگری فعال به ترتیب برابر با ۰/۵۹ ، ۰/۶۷ ، ۰/۷۶ و ۰/۷۴ بدست آمد. ضریب پایایی پرسشنامه تیپ شخصیتی نیز، با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۶۷ بدست آمد. نتایج بدست آمده نشانگر مناسب بودن پایایی هر دو پرسشنامه است.

۱-۳- نتایج آزمون نرمال بودن تیپهای شخصیتی

نتایج این آزمون برای متغیرهای تیپ های شخصیتی به صورت جدول ۳ می باشد:

جدول ۳- آزمون نرمال بودن متغیرها

متغیر	آماره آزمون (Z)	p-value
تیپ شخصیتی واگرا	۰/۶۰	۰/۸۰
تیپ شخصیتی همگرا	۰/۸۳	۰/۷۰
تیپ شخصیتی جذب کننده	۰/۹۹	۰/۲۳
تیپ شخصیتی انطباق یابنده	۰/۸۰	۰/۷۲

داده های تحقیق پس از جمع آوری دسته بندی و پاسخ ها با روش کولموگروف اسمیرنوف با آزمون طبیعی بودن توزیع نرمات تجزیه و تحلیل شدند تا وضعیت نرمال بودن توزیع بررسی شود.با توجه به مقدار p -value آزمون کولموگروف - اسمیرنوف که برای همه متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ می باشد، فرض صفر پذیرفته می شود و در نتیجه همه متغیرها نرمال می باشند.

با توجه به اینکه همه متغیرها نرمال می باشند و حجم نمونه از ۳۰ بیشتر می باشد، جهت آزمون فرضیات از روش های پارامتریک استفاده شد. داده های بدست آمده نیز با استفاده از آزمون فیشر و ضریب همبستگی اسپیرمن تحلیل شد.

فرضیه سوم: بین تیپ های شخصیتی با نوع مفهوم سازی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۷- نتایج آزمون فرضیه

ن	ضرب	میزان	P-Value	متغیر وابسته	متغیر مستقل	فرضیه
تیجه آزمون	یب همبستگی	میزان خطا	۰/۰۱	نوع	تیپ شخصیت	رضیه مهم
۴۸	۰/۶	۰/۵	۰/۰۱	نوع مفهوم سازی	تیپ شخصیت	رضیه مهم

بر اساس نتایج جدول ۷ ، با انجام آزمون مربوطه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، برای بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرهای این فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد ، مقدار $P\text{-value} = 0/001$ بدست آمد که کوچکتر از میزان خطای پذیرفته شده (۰/۰۵) است. لذا فرض صفر (H0) رد و فرض مقابل (H1) پذیرفته می شود. یعنی بین تیپ های شخصیتی با نوع مفهوم سازی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. به این ترتیب وجود رابطه معنادار بین تیپ شخصیتی دانشجویان رشته حسابداری و نوع مفهوم سازی نشانگر وجود رابطه بین توجه به یادگیری از راه تفکر؛ خواندن نظریه ها؛ تحلیل منطقی عقاید، مطالعه ای انفرادی؛ برنامه ریزی نظام دار؛ ارائه ی سازمان یافته، مناسب و واضح عقاید؛ عمل کردن براساس درک موقعیت (تفکر قیاسی) و وجود استاد به عنوان منتقل کننده اطلاعات. بر اساس تیپ شخصیتی دانشجویان است. میزان ضریب همبستگی اسپیرمن برای این آزمون $r_s = 0/486$ می باشد که همبستگی مثبت را نشان می دهد.

فرضیه چهارم: بین تیپ های شخصیتی با نوع آزمایشگری فعال دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۸- نتایج آزمون فرضیه

نتیجه آزمون	ضریب همبستگی	میزان خطا	P-Value	متغیر وابسته	متغیر مستقل	فرضیه
فرض H_0 رد می شود	۰/۵۸۵	۰/۰۵	۰/۰۰۰	نوع آزمایشگری فعال	تیپ شخصیت	فرضیه چهارم

بر اساس نتایج جدول ۵ ، با انجام آزمون مربوطه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، برای بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرهای این فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد ، مقدار $P\text{-value} = 0/006$ بدست آمد که کوچکتر از میزان خطای پذیرفته شده (۰/۰۵) است. لذا فرض صفر (H0) رد و فرض مقابل (H1) پذیرفته می شود. یعنی بین تیپ های شخصیتی با نوع تجربه عینی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. به این ترتیب وجود رابطه معنادار بین تیپ شخصیتی دانشجویان رشته حسابداری و نوع تجربه عینی ، نشانگر وجود رابطه بین توجه به یادگیری از راه تجارب تازه، بازی ها، ایفای نقش ، مشاوره ی فردی؛ و توجه به نقش استاد به عنوان کمک کننده و همدل بر اساس تیپ شخصیتی دانشجویان است. میزان ضریب همبستگی اسپیرمن برای این آزمون $r_s = 0/363$ می باشد که همبستگی مثبت را نشان می دهد.

فرضیه دوم: بین تیپ های شخصیتی با نوع مشاهده تعاملی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۶- نتایج آزمون فرضیه

نتیجه آزمون	ضریب همبستگی	میزان خطا	P-Value	متغیر وابسته	متغیر مستقل	فرضیه
فرض H_0 رد می شود	۰/۵	۰/۰۵	۰/۰۰۰	نوع مشاهده تعاملی	تیپ شخصیت	فرضیه مهم

بر اساس نتایج جدول ۶ ، با انجام آزمون مربوطه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، برای بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرهای این فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد ، مقدار $P\text{-value} = 0/000$ بدست آمد که کوچکتر از میزان خطای پذیرفته شده (۰/۰۵) است. لذا فرض صفر (H0) رد و فرض مقابل (H1) پذیرفته می شود. یعنی بین تیپ های شخصیتی با نوع مشاهده تعاملی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. به این ترتیب وجود رابطه معنادار بین تیپ شخصیتی دانشجویان رشته حسابداری و نوع مشاهده تعاملی ، نشانگر وجود رابطه بین توجه به یادگیری از راه ادراک؛ استفاده از عناصر بصری، فعال بودن و مشاهده ی زوایای مختلف مسئله؛ آزمون از دانش فرد در رابطه با یک موضوع؛ جست و جوی درونی برای یافتن معانی (درون گرایی) و نیز وجود استاد به عنوان راهنما بر اساس تیپ شخصیتی دانشجویان است. میزان ضریب همبستگی اسپیرمن برای این آزمون $r_s = 0/5$ می باشد که همبستگی مثبت را نشان می دهد.

بر اساس نتایج جدول ۸ ، با انجام آزمون مربوطه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، برای بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرهای این فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد ، مقدار $P\text{-value} = 0/000$ بدست آمد که کوچکتر از میزان خطای پذیرفته شده (۰/۰۵) است . لذا فرض صفر (H_0) رد و فرض مقابل (H_1) پذیرفته می شود . یعنی بین تیپ های شخصیتی با نوع آزمایشگری فعال دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. به این ترتیب وجود رابطه معنادار بین تیپ شخصیتی دانشجویان رشته حسابداری و نوع آزمایشگری فعال نشانگر وجود رابطه بین توجه به یادگیری از راه انجام دادن کارها؛ تمرین و دریافت بازخورد؛ توانایی انجام دادن کارها ، بحث در گروه های کوچک؛ خطرپذیری؛ فعالیت های یادگیری فردی؛ عمل کردن برای تأثیر در افراد و رویدادها (برون گرایی). و وجود استاد به عنوان الگویی برای چگونگی انجام دادن. بر اساس تیپ شخصیتی دانشجویان است. میزان ضریب همبستگی اسپیرمن برای این آزمون $r_s = 0/585$ می باشد که همبستگی مثبت را نشان می دهد.

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می شود مقدار $p\text{-value}$ آماره F برای فرضیه اصلی برابر صفر می باشند و کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ است، در نتیجه فرض صفر (H_0) یعنی عدم وجود رابطه بین تیپ های شخصیتی و سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری، رد گردیده و نتیجه می شود بین تیپ های شخصیتی با سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. در نتیجه فرضیه اصلی (H_1) پذیرفته می شود.

۵- بحث و نتیجه گیری

یافته های این پژوهش نشان می دهد بین تیپ های شخصیتی با سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری بر اساس نظریه یادگیری دیوید کلب در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد.

بر اساس یافته های این پژوهش مشخص شد که بین تیپ های شخصیتی و سبک یادگیری دانشجویان رشته حسابداری رابطه معنادار وجود دارد. بنابراین با توجه به اینکه شناخت ویژگی های شخصیتی یادگیرندگان و توجه به تفاوت های فردی آنها در زمینه علائق، نگرشها، خصوصیات شناختی، عاطفی و.. از وظایف مهم معلمان، استادان و متخصصان تعلیم و تربیت می باشد، شناسایی تفاوت های فردی دانشجویان حسابداری در هر یک از ابعاد شخصیتی می تواند استادان را در جهت شناخت بیشتر افراد یاری رساند تا ضمن تطابق شخصیت افراد با شغل مورد نظر آنها در آینده ، در بالا بردن بازدهی و کارایی

حسابداران و حسابرسان موثر باشد و منجر به افزایش سلامت روحی آنان و در نهایت موفقیت یک سازمان چه از لحاظ مدیریت و چه از لحاظ بازدهی مالی شود و راه را برای ارتقاء و یا سودآوری بیشتر باز نماید. با استفاده از پرسشنامه کلب، در دانشگاهها استادان می توانند در بدو ورود دانشجویان در هر رشته از جمله رشته حسابداری، قابلیت ها و نوع تیپ شخصیتی و سبک یادگیری آنها را مورد ارزیابی قرار دهند تا بر اساس آن امکان ادامه آموزش مناسب منطبق با ویژگی های فردی و خصوصیات شخصیتی دانشجویان فراهم شود. نتایج این پژوهش با پژوهش های خارجی پولات و همکاران (۲۰۱۵)، بوساتو و همکاران (۲۰۱۰) و همچنین با پژوهش های داخلی فرامکی و همکاران (۱۳۹۲) هماهنگ است. بسیاری بر این باورند که سبک های یادگیری، بر خود یادگیری تأثیر می گذارد.

همچنین نتایج مثبت وجود رابطه بین تیپ های شخصیتی با نوع تجربه عینی دانشجویان رشته حسابداری ، با یافته هینکل (۱۹۸۷) و پولات و همکاران (۲۰۱۵) و حسینی لرگانی (۱۳۷۷) همخوانی دارد. هینکل (۱۹۸۷) تحقیقی در زمینه ارتباط بین سبک های یادگیری، تیپ های شخصیتی و اضطراب ریاضی دانشجویان دانشگاه انجام داد. در نمونه تحقیق ۲۷ مرد و ۴۸ زن شرکت داشتند. نتایج این پژوهش نشان داد که ارتباط معناداری بین سبک های یادگیری و تیپ های شخصیتی وجود دارد. در این تحقیق شیوه یادگیری تجربه عینی (CE) با برون گرایی، شیوه یادگیری مشاهده تأملی (RO) با درون گرایی و شیوه یادگیری آزمایشگری فعال (AE) با برون گرایی ارتباط داشت. نتایج این پژوهش نیز نشان داد با توجه به اینکه دانشجویان دارای تیپ های شخصیتی واگرا، عموماً درون گرا و احساسی، تکانشی و جستجوگر هستند ، تمایل به سبک یادگیری از نوع تجربه عینی دارند و بیشتر بر احساسات درونی و توانایی های خود متکی هستند تا بر یک رویکرد نظامدار نسبت به حل مسئله. بنابراین بایستی در این دسته از دانشجویان رشته حسابداری ، پس از تشخیص نوع تیپ شخصیتی شان، برنامه ریزی مناسب جهت آموزش بر اساس نوع سبک یادگیری آنها که از طریق احساس کردن و تجربه کردن واقعیات است، صورت پذیرد.

یافته دیگر پژوهش، وجود رابطه مثبت و معنادار بین تیپ های شخصیتی با نوع مشاهده تعاملی دانشجویان رشته حسابداری است. نتایج این پژوهش نیز نشان داد با توجه به اینکه دانشجویان دارای تیپ های شخصیتی درون گرا علاقه مند به احساسات و افکار خود و نیازمند به داشتن قلمرو شخصی می باشند و معمولاً افرادی کم حرف، ساکت و متفکر هستند ، با سبک یادگیری شیوه یادگیری مشاهده تأملی

اساس همین ویژگی ها افراد درک و یادگیری متفاوتی خواهند داشت و آثار این مسئله در نهایت در موفقیت شغلی آنها موثر خواهد بود. بنابراین بررسی شخصیتی یکی از راه های شناخت آنان می باشد زیرا محور اساسی بحث در زمینه هایی مانند یادگیری، انگیزه، ادراک، تفکر، عواطف و احساسات، هوش و مواردی از این قبیل است به عبارتی، موارد فوق الذکر اجزای تشکیل دهنده شخصیت به حساب می آیند.

لذا از آنجا که در امر یادگیری و پیشرفت تحصیلی در کنار متغیرهای شناختی، متغیرهای شخصیتی و عاطفی نیز اثر گذار هستند بدین لحاظ با مشخص شدن ارتباط بین سبک های یادگیری و تیپ های شخصیتی میتوان با در نظر گرفتن این ارتباط در برنامه ریزی و مشاوره های تحصیلی راهبردهای مفیدی ارائه نمود.

به والدین، دانشگاهها و مراکز مشاوره تحصیلی پیشنهاد می شود در فرم های انتخاب رشته دانش آموزان جهت ورود به دانشگاهها، به منظور مشخص شدن تطابق شغل با روحیه و ویژگی های فردی آنان با آینده شغلی رشته مورد نظر، پرسشنامه های تیپ شخصیتی استاندارد توزیع و نتایج آنها مورد ارزیابی قرار گیرد.

فهرست منابع

- * استرنبرگ، رابرت. جی. (۱۳۸۰). سبک های تفکر، ترجمه: علاءالدین اعتماد اهری و علی اکبر خسروی، تهران: انتشارات پژوهش دادر.
- * اعظمی، بهارک. (۱۳۸۱). بررسی رابطه بین سبک های شناختی وابسته به زمینه و مستقل از زمینه با نیازهای آموزشی دانش آموزان دبیرستانی کارگر شبکه ملی اطلاع رسانی مدارس ایران به تفکیک جنسیت و رشته تحصیلی در شهر تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم.
- * بیگی، علی رضا. (۱۳۸۰). بررسی رابطه بین سبک های یادگیری و خلاقیت در دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی.
- * پناهی، روح الله. کاظمی، سلطان علی. رضایی، آذر میدخت، (۱۳۹۰). رابطه سبک های یادگیری با پیشرفت تحصیلی نقش جنس و رشته تحصیلی. روانشناسی تحولی. شماره ۳۰. صص ۱۹۶ - ۱۸۹.
- * تقوایی، ناصر. (۱۳۸۲). مقایسه سبک های یادگیری (همگرا، واگرا، جذب کننده و انطباق یابنده) معلمان و دانش آموزان مراکز پیش دانشگاهی پسرانه رشته های علوم

(RO) ارتباط معنادار داشتند. لذا بر اساس تیپ شخصیتی این نوع دانشجویان، بایستی برنامه ریزی های آموزشی در بین دانشجویان رشته حسابداری به گونه ای انجام شود که محور توجه در سبک یادگیری آنها بر اساس ادراک، معانی، مفاهیم و در نظر گرفتن امور از زوایای مختلف از طریق مفاهیم انتزاعی صورت پذیرد تا حداکثر مطلوبیت حاصل گردد. نتایج بدست آمده در این پژوهش با یافته پین (۱۹۹۲) و هینکل (۱۹۸۷) و همچنین جکسون و جونز (۱۹۹۶) همخوانی دارد.

همچنین بر اساس یافته های این پژوهش بین تیپ های شخصیتی با نوع مفهوم سازی انتزاعی دانشجویان رشته حسابداری رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. بر این اساس می توان گفت که بین تیپ های شخصیتی جذب کننده با دانشجویان داری تفکر انتزاعی و منطقی که شامل تحلیل منطقی دیدگاهها، طراحی اصولی و منظم، و ادراک عقلانی موقعیتها می شود، ارتباط وجود دارد. در واقع این دسته از یادگیرندگان به دلیل نوع تیپ شخصیتی شان به دنبال یافتن پاسخی واحد برای مسأله مورد نظر خود می باشند و در بیان حالات و احساسات، خود را به خوبی کنترل می نمایند و اشیاء را به اشخاص ترجیح می دهند و عملکردشان در تست های هوشی مطلوبتر از عملکردشان در تست های خلاقیت است لذا توجه به این نوع ویژگی های شخصیتی بایستی در نوع آموزش آنها و انتخاب سبک مورد استفاده جهت یادگیری محتوای آموزشی آنها مورد توجه قرار گیرد. نتایج بدست آمده در این پژوهش با یافته هینکل (۱۹۸۷) و همچنین جکسون و جونز (۱۹۹۶) همخوانی دارد.

از دیگر نتایج این پژوهش وجود رابطه مثبت و معنادار بین تیپ های شخصیتی با نوع آزمایشگری فعال دانشجویان رشته حسابداری است که نتایج بدست آمده در این پژوهش با یافته پین (۱۹۹۲) و همچنین جکسون و جونز (۱۹۹۶) همخوانی دارد. بر این اساس بین تیپ های شخصیتی انطباق یابنده با دانشجویان اهل عمل، واقع گرا و مصلحت گرا ارتباط وجود دارد. لذا با توجه به اینکه بر اساس نوع تیپ شخصیتی این نوع دانشجویان، دارای سبک یادگیری ریسک پذیر و انعطاف پذیر هستند و تمایل دارند مسائل را به صورت شهودی و از طریق آزمایش و خطا حل نمایند، این صفات در سبک آموزشی آنها بایستی مد نظر قرار گیرد.

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، تیپ های شخصیتی سبب می شود خصوصیات، ویژگی ها و رفتار افراد از هم متفاوت باشد و بر اساس هر نوع تیپ شخصیتی، صفات و ویژگی های فردی در بین دانشجویان بروز می کند که بر

- Training Program – An Instructional Hypertext. Still water, ok: Oklahoma state University.
- * Busato, V.V. Prins, F.J. Elshout, J.J. Hamaker, C. (1999). The relation between learning styles, the Big Five Personality traits and achievement motivation in higher education, *Personlity and Individual Differences* 26, pp.129-140.
  - * Ciechalski, J. (1998). Review of The SelfDirected Search, From E-1990 Revision . inj. C. Impara B.S.plake(Eds), 13th mental measurements yearbook. Lincoln, NA: University of Nebraska. ;Pp.893-894.
  - * Clump, M. Skogberg, K. (2003). Differences in learning styles of college students attending similar universities in different geographic location, *College Students Journal*, Dec.
  - * Jacob G. Birnberg. (2011). A proposal framework for behavioral Accounting research. Vol. 23. No. 1. pp. 1-43
  - * Michael K. Mount. Murray R.Barrick Greg L.Stewart. (2011). Five- Factor Model of Personality and Performance in jobs involning Interpersonal Interactions. Pp.145-165.
  - * Wagner, Jerome. P. And Walker, Ronald. E. (2006). Reliability and validity of a personality typology: the Enneagram. *Journal of clinical psychology*.
  - * Williams, L., O'Connor, R. C., Grubb, N. R., & O'Corroll, R. E. (2010). Type D personality and illness perceptions in myocardial infarction patients. *Journal of Psychosomatic Research*, 70(2), 141-144

یادداشت‌ها

- ¹ Behavior
- ² Thoughts
- ³ Motivation
- ⁴ Emotion
- ⁵ Srivastova.P
- ⁶ Cognitive
- ⁷ Affective
- ⁸ Physiological
- ⁹ Cognitive Style
- ¹⁰ impulsive
- ¹¹ reflective
- ¹² Kagan
- ¹³ Field dependence
- ¹⁴ Kolb A&Kolb,D.A
- ¹⁵ Feeling
- ¹⁶ Watching
- ¹⁷ Thinking
- ¹⁸ Doing
- ¹⁹ Kolb Learning Style inventory

- انسانی، تجربی و ریاضی فیزیک شهرستان ورامین، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- * رهنمای رودپشتی، ف.(۱۳۹۰). حسابداری مدیریت رفتاری(رویکرد نوآوری، ارزش آفرینی و کاربردی).. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی
  - * شاملو، سعید. (۱۳۸۲). مکتب‌ها و نظریه‌ها در روانشناسی شخصیت، تهران: انتشارات رشد.
  - * شکری، امید. (۱۳۸۲). بررسی اثر سبک های شناختی و درماندگی آموخته شده (الگوی شناختی) بر حل مسائل شناختی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران.
  - * صبحی قراملکی ،ناصر. نادر، حاجلو. حانیه، غلام زاده (۱۳۹۲).مقایسه ی سبکهای یادگیری، ویژگیهای شخصیتی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان با و بدون ناتوانی. یادگیری مقاله ۵، دوره ۲، شماره ۴، صص ۱۰۲-۸۲
  - * علی فری، ملیحه ؛ حمید رضا وکیلی فرد؛ بهمن بنی مهد؛ رمضانعلی رویایی.(۱۳۹۷). نقش تعدیل کنندگی تیپ شخصیتی افراد در تأثیر درک مسئولیت اجتماعی بر رضایت و تعهد شغلی حسابداران، فصلنامه حسابداری مدیریت، دوره ۱۱، شماره ۳۶، صص ۹۳-
  - * نادری، سپیده، بنی طالبی دهکردی، بهاره؛ غضنفری، احمد (۱۳۹۵). بررسی تأثیر تیپ های شخصیتی A، B، C و D حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی، فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۵، شماره ۲۰، صص ۷۱-۸۶
  - * Athanasou, J. A. (2001). Analysis of responses to vocational interest items, A study of Australian high school students. *Journal of Career Assessment*, N9, Pp .61-79.
  - * Atherton, J.(2002). Learning and teaching : Learning from experience, Available: www.Learning from experience.com
  - * Berry, T.A. Srebalus, D.J. Cromer, P.W. Takacs, J. (2003). Counselor Trainee Technology use skills, learning styles, and preferred modes of insturction, *Journal of Technology in Counseling (JTC)VOL. 3-1*.
  - * Blackmore, J. (1996). Learning style: preferences. Site: URL: <http://www.cyg.net/~blackm or/diglib/>
  - * Braio, A.(1995). Effects of incrementally intraducing learning-style on special educs- tional low achieving general education intermediate students structural analysis and attitude test scores Doctoral Dissertation, st. John,s university, Dissertation Abstracts international, 56(11),Pp.27-42 .
  - * B ull,K.S. Montgomery, D. Kimball,S.L.(2000). student learning styles and Differences in instruction. Online: An Advanced Teaching Effectiveness